

กองทุนถั่วเหลือง

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

อาชีพหลักที่เป็นแหล่งรายได้ให้กับชาวบ้านในตำบลแม่สะเรียงมาโดยตลอด คือ เกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกถั่วเหลือง ส่งผลให้การรวมกลุ่มของเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองมีความเข้มแข็งกว่าเกษตรกรหรือกลุ่มอาชีพอื่นๆ ในตำบล จากการรวมกลุ่มของเกษตรกรเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะเน้นการให้ความช่วยเหลือกันเองในด้านการตลาด หาเมล็ดพันธุ์ต่างๆ แต่ยังไม่มีการร่วมมือกันในด้านของเงินทุน เนื่องจากเกษตรกรแต่ละคนมีเงินลงทุนในการปลูกถั่วเหลืองของตนค่อนข้างจำกัด

เรื่องของเงินทุนนี้ นับว่าสร้างปัญหาให้กับเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองไม่น้อย เนื่องจากในการปลูกถั่วเหลืองนั้น ในช่วงแรกจะต้องมีการลงทุนซื้อเมล็ดพันธุ์และปุ๋ย รวมถึงยาฆ่าแมลงต่างๆ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ยังขาดเงินทุน ทำให้จำเป็นต้องขอกู้เงินจากแหล่งเงินกู้เอกชน และต้องเสียดอกเบี้ยค่อนข้างสูง แม้ไม่ถึงกับสร้างปัญหา แต่ทำให้โอกาสในการขยายรายได้ของชาวบ้านค่อนข้างจำกัดมาตลอด ดังนั้นการพัฒนาแหล่งเงินทุนสำหรับการเพาะปลูกถั่วเหลือง จึงเป็นทางออกในการเพิ่มศักยภาพและการผลิตของกลุ่มเกษตรกรดังกล่าวได้

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2547

อำเภอ: แม่สะเรียง

จังหวัด: แม่ฮ่องสอน

ประชากร: 9,296 คน

พื้นที่: 24.94 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ปี 2542 อบต. แม่สะเรียง จัดทำ “โครงการกองทุนถั่วเหลือง” ขึ้น โดยมีเปิดโอกาสให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ได้รวมกลุ่มกันใช้ประโยชน์จากเงินกองทุนในการขยายกำลังการผลิต การเพาะปลูก และการทำงานร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชนและเป็นจุดเริ่มต้นให้ชาวบ้านได้เรียนรู้ที่จะจัดการกับชีวิต เศรษฐกิจ และสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนด้วยตนเอง

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. อบต.แม่สะเรียงจัดตั้งกองทุนถั่วเหลือง โดยในปี พ.ศ. 2542 จัดสรรเงินสนับสนุนจำนวน 180,000 บาท ซึ่งโดยทั่วไปการปลูกถั่วเหลืองจะกระทำปีละ 2 ครั้ง ในเดือนมีนาคม-เมษายน และเดือนตุลาคม โดยกองทุนฯ จะทำการปล่อยเงินกู้ยืมในเดือนพฤษภาคม และเดือนพฤศจิกายน ในการปล่อยเงินกู้ยืมให้กับกลุ่มเกษตรกรนั้นจะขึ้นอยู่กับเงินสนับสนุนกองทุนถั่วเหลืองในแต่ละปี ซึ่งผู้กู้ยืมแต่ละรายต้องนำเงินมาคืนให้กับกลุ่มฯ และประธานกลุ่มฯ ต้องทำการดูแลจัดสรรและเรียกเก็บเงินคืนให้กับกองทุนฯ ตามกำหนดเวลาที่กำหนด ในส่วนของการนำเงินไปใช้ประโยชน์ใดๆ ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของเกษตรกรเอง แต่จะมีการตรวจสอบการใช้ประโยชน์จริงโดยอนุกรรมการกลุ่มฯ

2. ปี 2542 แต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนถั่วเหลือง จำนวน 18 คน ประกอบด้วย สมาชิก อบต. ซึ่งเป็นกรรมการของแต่ละหมู่บ้านจำนวน 8 คน และตัวแทนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองซึ่งเป็นประธานของแต่ละกลุ่ม กลุ่มละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน ทำหน้าที่ดูแลบริหารเงินกองทุนและตรวจสอบคุณสมบัติของสมาชิก

3. แต่งตั้งอนุกรรมการกองทุนฯ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ตัวแทนจาก อบต. จำนวน 4 คน และตัวแทนจากเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลือง จำนวน 3 คน ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่ม รวมทั้งประเมินผลการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่ม หลังจากได้รับเงินกู้ยืมไปใช้ประโยชน์แล้วประมาณ 1-2 เดือน

4. อบต.แม่สะเรียงกำหนดกฎกติกาของชุมชนในการจัดการกองทุนถั่วเหลือง ประกอบด้วย
 - การปล่อยเงินกู้ยืม จะกำหนดไว้ทุกเดือนพฤษภาคม และเดือนพฤศจิกายนของทุกปี
 - การพิจารณากลุ่มเกษตรกรที่สมควรได้รับการกู้ยืม กล่าวคือ สมาชิกในกลุ่มฯ ต้องมีความประพฤติดี เป็นลูกหนี้ที่น่าเชื่อถือ และให้หลักประกันได้ว่าจะสามารถชดใช้เงินที่ขอไปได้
 - สมาชิกกองทุนถั่วเหลืองที่กู้ยืมเงิน 1,000 บาท ภายในระยะเวลา 6 เดือน ต้องชำระเงินคืน 1,030 บาทถ้าเป็นหัวหน้ากลุ่มคืนเฉพาะ 1,000 บาท
 - ในกรณีที่กลุ่มเกษตรกรกลุ่มใดไม่สามารถคืนเงินได้ตามเวลาที่กำหนดไว้ การปล่อยกู้ยืมครั้งถัดไป กลุ่มดังกล่าวไม่สามารถกู้ยืมได้ในการปล่อยกู้ครั้งถัดไป
5. ขั้นตอนในการขอเงินกู้ยืม
 - รวมกลุ่มเกษตรกร เช่น กลุ่มเกษตรกร A ต้องมีสมาชิกในกลุ่มอย่างน้อย 10 คน แต่ไม่เกิน 15 คน และมีการแต่งตั้งประธานกลุ่มฯ รองประธานฯ เภรณญิก อย่างชัดเจน
 - ประธานกลุ่มฯ ต้องเสนอโครงการและความต้องการอย่างชัดเจนให้กับคณะกรรมการกองทุนฯ พิจารณา กล่าวคือ สัญญาการกู้เงิน ทางกรรมการหมู่บ้านจะให้มีการร่างเป็นสัญญาที่ชัดเจน การกู้ต้องกู้เป็นกลุ่มโดยในสัญญาจะระบุเอาไว้ว่าผู้กู้ในกลุ่มมีใครบ้าง แต่ละคนนำเงินไปใช้คนละเท่าไร
6. ในปี 2542 มีกลุ่มเกษตรกรขอเงินกู้ยืมประมาณ 12-13 กลุ่มๆ ละประมาณ 10-15 คน โดยเกษตรกรกลุ่มหนึ่งจะได้รับการสนับสนุนประมาณ 10,000-15,000 บาท ซึ่งเฉลี่ยแล้วสมาชิก 1 คนสามารถกู้ยืมได้ 1,000 บาท (การกู้ยืมของสมาชิกกองทุนถั่วเหลืองไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน บางฤดูกาลสมาชิกมีความต้องการน้อย เช่นฤดูฝนสมาชิกจะได้เงินกู้ยืมมาก)

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน

อบต. แม่สะเรียงจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนโครงการกองทุนถั่วเหลือง ดังนี้

- ปี พ.ศ. 2542 เป็นเงิน 230,000 บาท
- ปี พ.ศ. 2543 100,000 บาท
- ปี พ.ศ. 2546 180,000 บาท
- ปี พ.ศ. 2547 210,000 บาท

อุปกรณ์/เครื่องมือ

1. เอกสารการทำสัญญากู้ยืม

บุคลากร

1. คณะกรรมการกองทุนถั่วเหลือง จำนวน 18 คน
2. อนุกรรมการกองทุนถั่วเหลือง

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
กรกฎาคม 2542	-จัดประชาคมหมู่บ้านขึ้น เพื่อพูดคุยเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนถั่วเหลือง	-อบต.แม่สะเรียง
สิงหาคม 2542	-แต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนถั่วเหลืองจำนวน 18 คน และอนุกรรมการกองทุนฯ อีก 7 คน ทำหน้าที่ในการคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรที่จะมาขอเงินไปใช้ในการปลูกถั่วเหลือง -นำโครงการกองทุนถั่วเหลืองเข้าพิจารณาในสภา	-อบต.แม่สะเรียง / คณะกรรมการกองทุนฯ / อนุกรรมการกองทุนฯ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
	อบต. และทำการจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการจำนวน 180,000 บาท	
กันยายน 2542	-คณะกรรมการกองทุนฯ และผู้บริหารอบต. ร่วมกันกำหนดขั้นตอนการขอกู้ และคุณสมบัติของผู้ขอกู้ยืม รวมทั้งกฎกติกาของชุมชนในการจัดการ	-อบต. แม่ สะ เรียง / คณะกรรมการกองทุนฯ/ อนุกรรมการกองทุนฯ
ตุลาคม 2542	-กลุ่มเกษตรกรแต่ละกลุ่มรวบรวมสมาชิกและนำเสนอกิจกรรมให้คณะกรรมการพิจารณา	-กลุ่มเกษตรกร
พฤศจิกายน 2542	-ทำการให้กู้ยืมเป็นครั้งแรก -ทำสัญญาการกู้เงิน ทางกรรมการหมู่บ้านจะมีการร่างเป็นสัญญาที่ชัดเจน การกู้ต้องกู้เป็นกลุ่ม โดยในสัญญาจะระบุเอาไว้ว่าผู้กู้ในกลุ่มมีใครบ้าง แต่ละคนนำเงินไปใช้คนละเท่าไร	-อบต. แม่ สะ เรียง / คณะกรรมการกองทุนฯ/ อนุกรรมการกองทุนฯ/ กลุ่มเกษตรกร
มกราคม 2543	-ติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงานแต่ละกลุ่มเกษตรกร	-อนุกรรมการกองทุนฯ

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร -- -- บทบาทความร่วมมือ --

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี -ให้คำปรึกษาและให้การช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดการกองทุนให้แก่
ประจำตำบลแม่สะเรียง คณะกรรมการกองทุนทั่วเหลือง

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ปี 2538 มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลือง จากการรวมกลุ่มของเกษตรกรเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเน้นการให้ความช่วยเหลือกันเองในแง่ของการหาตลาด หาเมล็ดพันธุ์ต่างๆ แต่ยังไม่มีการร่วมมือกันในแง่ของเงินทุน เนื่องจากเกษตรกรแต่ละคนมีเงินลงทุนในการปลูกถั่วเหลืองของตนค่อนข้างจำกัด

หลังการดำเนินการ

1. ในปี 2542 อบต.แม่สะเรียงสนับสนุนเงินให้กู้ยืมเป็นเงิน 180,000 บาท โดยให้การสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรทั้งหมด 12-13 กลุ่มๆ ละ ประมาณ 10-15 คน ซึ่งสมาชิก 1 คนได้เงินกู้ 1,000 บาท และปัจจุบันกองทุนทั่วเหลืองมีเงินสำหรับให้กู้ยืมทั้งสิ้น 210,000 บาท และสามารถให้กู้ได้ทั้งหมด 15-16 กลุ่ม
2. ในปัจจุบันสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรทั่วเหลืองเพิ่มขึ้นเป็น 160 ครัวเรือน ซึ่งคาดว่าจะต่อไปจะขยายตัวขึ้นอีก
3. ปี 2542 อบต.สนับสนุนงบประมาณให้กองทุนทั่วเหลือง 230,000 บาท จัดหาเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย และยากำจัดวัชพืชเพื่อใช้ในการเพาะปลูกถั่วเหลือง

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1. ปัญหาเรื่องการจัดซื้อเมล็ดพันธุ์ กล่าวคือ อบต. จัดซื้อเมล็ดพันธุ์จำนวนมากๆ ทำให้ไม่สามารถควบคุมคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพได้ ส่งผลให้เมล็ดพันธุ์ที่จัดซื้อให้กับชาวบ้านจำนวนมากไม่ออกผลผลิต	1. อบต. จึงเปลี่ยนวิธีการใหม่ โดยให้ชาวบ้านแต่ละกลุ่มจัดซื้อและรับผิดชอบด้วยตนเอง
2. งบประมาณกลางที่จะใช้เป็นทุนหมุนเวียนเริ่มไม่เพียงพอ เนื่องจากในช่วงระยะ 1 ปีที่ผ่านมา ความสำเร็จของโครงการในปีก่อนๆ ทำให้สมาชิกของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองมีจำนวนมากขึ้น	2. กลุ่มที่ได้กู้แล้ว ในช่วงแรกของปี จำเป็นต้องยอมขอกู้ลดลงหรืองดการขอกู้ในการปลูกครั้งปีหลัง รวมทั้งในอนาคตทั้ง ปลัดฯ และเจ้าหน้าที่ศูนย์ส่งเสริม จะขยายงบประมาณในส่วนของกองทุนหมุนเวียนให้มากขึ้น เพื่อจะได้สามารถระดมทุนให้เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกรให้ได้

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. งบประมาณนับว่ามีความจำเป็น แต่จะมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับลักษณะของโครงการและพืชที่ต้องการปลูก ยิ่งในกรณีที่กลุ่มมีขนาดใหญ่ยิ่งจำเป็นต้องพิจารณาในเรื่องนี้มากเป็นพิเศษ
2. บทบาทของผู้บริหารมีความจำเป็นในฐานะที่เป็นผู้ริเริ่มโครงการ ต้องเห็นความสำคัญของปัญหา ต้องเข้าใจสภาพของท้องถิ่น รู้ว่าจุดอ่อนจุดแข็งในชุมชนเป็นอย่างไร และเรียนรู้วิธีการที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่กลุ่มอาชีพอาจจะยังไม่เข้มแข็ง บทบาทในการเป็นผู้ให้คำปรึกษาของผู้บริหารจะสำคัญมาก
3. ปัจจัยเกี่ยวกับทักษะและสภาพของชุมชน ปัจจัยนี้เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นพิเศษ ตัวอย่างเช่น หากชุมชนเป็นในลักษณะเครือข่าย มีการรวมตัวกันเข้มแข็ง โครงการในลักษณะนี้ก็จะสำเร็จได้ง่าย ตรงกันข้าม หากชุมชนมีลักษณะเป็นชุมชนเมืองมาก การกระตุ้นให้เกิดการทำงานร่วมกันและเรียกร้องการมีส่วนร่วมสูงๆ อาจจะทำได้

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

ในอนาคตทั้งปลัดฯ และเจ้าหน้าที่ศูนย์ส่งเสริมต่างเห็นพ้องกันว่าคงต้องมีการขยายงบประมาณในส่วนของกองทุนหมุนเวียนให้มากขึ้น เพื่อจะได้สามารถระดมทุนให้เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกรให้ได้ รวมทั้งอบต.แม่สะเรียงกำลังพยายามหางบประมาณในการจัดซื้อรถโมโตปั๊ม ซึ่งหากชุมชนสามารถมีรถโมโตปั๊มเป็นของตนเอง ช่วยกันดูแล ก็จะสามารถลดปัญหาการกัดกร่อนโดยกลุ่มพ่อค้าคนกลางได้ นอกจากนี้เป้าหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ จัดตลาดกลางให้กับชาวบ้าน โดยให้ชาวบ้านนำเอาถั่วเหลืองมาไม่ที่รถและขายร่วมกัน

บทเรียน

บทเรียนที่สำคัญที่สุดที่ได้รับจากการดำเนินโครงการนี้ก็คือเรื่องของความสามัคคี และการรวมกลุ่ม ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วแต่ต้นว่า วัตถุประสงค์หลักของโครงการคือเราต้องการให้เกษตรกรเกิดความสามัคคี กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ ช่วยให้ชาวบ้านรู้จักทำงานร่วมกันเองและร่วมงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ นี่คือนโยบายหลัก

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

ปัจจัยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นควรคำนึงถึงในการนำโครงการนี้ไปปฏิบัติตาม คือ เรื่องของสมาชิกในกลุ่มว่ามีระเบียบวินัยในการนำเงินไปใช้อย่างคุณค่าและการนำเงินกลับมาคืนอย่างตรงต่อเวลามากน้อยเพียงไร เพื่อจะทำให้เงินทุนสามารถหมุนเวียนไปสู่บุคคลอื่นที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกในรอบใหม่ได้

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : ว่าที่ร้อยโท เฉลิม พลับพลึงไพร
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สะเรียง
ที่อยู่ : บ้านทุ่งพร้าว หมู่ที่ 4 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
โทรศัพท์ : (053) 621-078, (01) 9927295

ชื่อ-นามสกุล : นายบุญมาก มุลชมภู
ตำแหน่ง : ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สะเรียง
ที่อยู่ : บ้านทุ่งพร้าว หมู่ที่ 4 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
โทรศัพท์ : (053) 621-078

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีใหม่ : พ.ศ. 2542

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	บ้านทุ่งพร้าว หมู่ที่ 4 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอ แม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58110
ขนาดพื้นที่	24.94 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	5,572,953.78 บาท (ปีงบประมาณ 2542) 1.87% หมวดรายจ่ายงบกลาง 4.80% หมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ 2.32% หมวดค่าจ้างชั่วคราว 37.57% หมวดค่าตอบแทน 1.04% หมวดค่าสาธารณูปโภค 6.91% หมวดค่าอุดหนุน 45.50% หมวดค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง
งบประมาณรายได้	6,694,330.51 บาท (ปีงบประมาณ 2542) 65.39% หมวดภาษีอากร 10.36% หมวดค่าธรรมเนียม ค่าปรับ ใบอนุญาต 0.12% หมวดรายได้จากทรัพย์สิน 0.57% หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด 23.57% หมวดเงินอุดหนุนทั่วไป
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	24 คน 3 คน พนักงานท้องถิ่น 1 คน ลูกจ้างประจำ 16 คน ลูกจ้างชั่วคราว 4 คน ลูกจ้างรายวัน
จำนวนประชากร	10,296 คน
จำนวนครัวเรือน	3,403 ครัวเรือน
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	สภาพพื้นที่ของอบต.แม่สะเรียงโดยทั่วไป จัดเป็น ที่ราบเนินเขา พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าไม้ ชาวบ้าน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พืชเศรษฐกิจที่ สำคัญ ได้แก่ ถั่วเหลือง กระเทียม และข้าว แหล่งน้ำ ที่สำคัญในตำบล คือ ห้วยแม่สะเรียง ซึ่งผันน้ำผ่าน ทางลำเหมืองมาหล่อเลี้ยงเกษตรกรเกือบทั้งตำบล ลักษณะของชุมชนแม่สะเรียง ถือว่าเป็นชุมชน แบบดั้งเดิม แม้สภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันจะถือว่าเป็น สภาพแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท แต่ความสัมพันธ์ใน ระบบเครือญาติก็ยังเข้มแข็งอยู่มาก รายได้ของ ประชาชนส่วนใหญ่ยังถือว่าอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ และยังไม่มีหัตถอุตสาหกรรมใดที่จะถือได้ว่าเป็นสินค้า หลักของตำบล